

DOJEMANJE MEŠANE IDENTITETE IN KODNEGA PREKLAPLJANJA MED
PRIPADNIKI ITALIJANSKE NARODNE SKUPNOSTI V SLOVENSKI ISTRI

Jerneja UMER KLJUN

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, SI-6000 Koper, Garibaldijska 1, Slovenija
e-mail: jerneja.umerkljun@zrs.upr.si

IZVLEČEK

Prispevek se osredotoča na razlike v dojetju mešane identitete pripadnikov italijanske narodne skupnosti, ki se izražajo tudi v odnosu do kodnega preklapljanja. V analizo so zajeti odgovori, ki zrcalijo mnenja in stališča štirih mlajših informantov o večjezičnosti, lastni sporazumevalni zmožnosti, kodnem preklapljanju in identiteti ter na ideološki ravni razkrivajo bistvena razhajanja v odnosu do mešanja jezikov in identitet na območju slovenske Istre. Nedavno zasnovana raziskava o etnični in jezikovni identiteti ter o odnosu do posameznih kodov jezikovnega repertoarja in kodnega preklapljanja predstavlja del doktorske sociolingvistične raziskave o italijansko-slovenskem jezikovnem stiku v govoru pripadnikov italijanske narodne skupnosti.

Ključne besede: mešana identiteta, večjezičnost, kodno preklapljanje, odnos do jezika

LA PERCEZIONE DELL'IDENTITÀ MISTA E DELLA COMMUTAZIONE DI CODICE TRA GLI
APPARTENENTI ALLA COMUNITÀ NAZIONALE ITALIANA NELL'ISTRIA SLOVENA

SINTESI

Il presente contributo evidenzia le differenze nella percezione dell'identità mista tra gli appartenenti alla comunità nazionale italiana che emergono dallo studio dell'atteggiamento linguistico verso la commutazione di codice ed il mistilinguismo. Le risposte dei quattro giovani intervistati rispecchiano la loro percezione della propria competenza linguistica, nonché le relative opinioni sul plurilinguismo, sulla commutazione di codice e sulla propria identità e rivelano sostanziali discrepanze nell'atteggiamento verso la mescolanza di lingue e identità nell'area dell'Istria slovena. Lo studio dell'identità etnica e linguistica e degli atteggiamenti verso i vari codici del repertorio linguistico, nonché verso la commutazione di codice rappresenta una parte della ricerca sociolinguistica sul contatto linguistico tra l'italiano e lo sloveno nella parlata degli appartenenti alla comunità nazionale italiana.

Parole chiave: identità mista, plurilinguismo, commutazione di codice, atteggiamenti linguistici

UVOD

Jezik in identiteta govorca sta neločljivo povezana, saj je jezik temeljna in univerzalna komponenta oblikovanja osebne identitete, skozi jezik in v jeziku pa se odraža zavest skupine ali družbe kot komunikativne in eksistencialne skupnosti (Luckmann, 1991). Je torej tudi eno od temeljnih sredstev pri oblikovanju kolektivne identitete, kar je še posebej izraženo pri »manjših, etnično in lingvistično 'blokiranih' ljudstvih« (Luckmann, 1991, 797). Identiteta se znova in znova oblikuje in spreminja glede na družbene omejitve, interakcije in subjektivne želje posameznika (Tabouret-Keller, 1997), prek različnih, pogosto nasprotujočih si diskurzov, praks in stališč (Hall, 1996). Da identitete nikoli niso enotne in statične, temveč same po sebi fluidni dinamični procesi, je najbolj jasno izraženo v večkulturnem in večjezičnem kontekstu, kjer lahko (dvo- ali večjezični) govorce posegajo po različnih jezikovnih kodih (lastnega ali skupinskega) repertoarja in prav vsak od teh kodov »ponuja vrsto usklajujočih ali nasprotujočih si simbolnih asociacij, ki predstavljajo osnovne gradnike pri konstrukciji identitete« (Pérez Casas, 2008, 71).

Če je nekdanje veljalo, da v mnogih dvojezičnih ali večjezičnih skupnostih govorce jezikovne kode delijo na »naše« (*we-code*, manjšinski jezik, povezan z dejavnostmi in neformalnim govornim položajem znotraj manjšinske skupnosti) in »njihove« (*they-code*, večinski jezik, formalna raba v javni sferi) (Gumperz, 1982) oziroma na »zaznamovane« in »nezaznamovane« (Myers-Scotton, 1993) ter da izbira med kodoma indeksira ustrezajoče identitete, da torej kodni preklon naznanja tudi identitetni preklon, se sodobne raziskave odmikajo od te temeljne dihotomije in kodno preklapljanje (KP) obravnavajo kot poseben, samosvoj jezikovni slog, ki izkazuje družbeno pripadnost onkraj pripadnosti, ki jo indeksirajo posamične jezikovne variante (Auer, 2005). Ali enostavneje – ko se govorce neke jezikovne skupnosti pogosto in v velikem številu poslužujejo kodnega preklapljanja, lahko to postane eden od različkov jezikovnega repertoarja te skupnosti. Različne oblike kodnega preklapljanja se lahko znotraj jezikovnega repertoarja ustalijo in prevzamejo identifikacijsko funkcijo v jezikovni skupnosti. To je najpogosteje značilno za pripadnike mlajših generacij, pri priseljenskih skupnostih pa so to predvsem pripadniki druge ali tretje generacije, ki so ponosni na svoj mešani izvor in identiteto (Berruto, 2003; Gardner-Chloros, 2010).¹

Ob raziskovanju italijansko-slovenskega jezikovnega stika med pripadniki italijanske narodne skupnosti

(INS) se torej poraja vprašanje, ali je KP oziroma jezikovno mešanje, ki velja za relativno pogost pojav tudi na območju slovenske Istre (glej Buić, 2011; 2012) in še posebno med pripadniki INS, tudi izraz mešane, hibridne identitete govorcev ter kako razmerje med kulturo mešanosti (Sedmak, 2011) in narodno pripadnostjo dojemajo govorce sami.

V nadaljevanju bo najprej predstavljen kulturno-zgodovinski in jezikovni kontekst, v katerega se umešča obravnavana jezikovna skupnost, nato pa preidemo na poglobljeno analizo pogovorov s štirimi informanti, pripadniki italijanske narodne skupnosti.

INS – Narod učiteljev in novinarjev²

Med letoma 1947 in 1956, v obdobju množičnega izseljevanja prebivalcev italijanske narodnosti in načrtnega priseljevanja slovenskega prebivalstva iz zaledja Istre, se je narodna struktura območja korenito spremenila – večinski narod je postal manjšina, natančneje, postal je italijanska narodna skupnost (Bertok, 2005, 21), ki od tedaj živi in se razvija v kontekstu sprva jugoslovanske, zdaj slovenske, hrvaške in predvsem istrske večkulturnosti. V prvem povojnem obdobju, ko se je številčno šibka italijanska skupnost soočala s hudo izgubo intelektualno-kadrovskega jedra (Medica, 2010, 501) in posledično s strahom pred popolno asimilacijo, je začela delovati Unija Italijanov Istre in Reke (UIIF – *Unione degli Italiani dell'Istria e di Fiume*), ki je želela skupnosti, ki je ostala, izboriti prostor in določeno mero avtonomije v kontekstu tedanjega jugoslovanskega režima (Bertok, 2005, 26). Po letu 1965, ko se je za svojo edino avtohtono manjšinsko skupnost zavzela tudi matična država, je nastopilo obdobje »prebujanja« – skupnost je obudila predvsem svoje kulturne dejavnosti ter prenovila vzgojno-izobraževalne zavode z italijanskim učnim jezikom, ki so skupaj s tiskom in drugimi mediji nedvomno prevzeli pomembno vlogo pri oblikovanju in ohranjanju etnične identitete italijanske skupnosti (Bertok, 2005, 27).

Procesi geografsko-politične preнове ob razglasitvi slovenske in hrvaške neodvisnosti so vplivali tudi na UIIF, ki se je v začetku devetdesetih reorganizirala v Italijansko unijo (*Unione Italiana*), katere glavni namen je ohraniti enotnost italijanske narodne skupnosti, ki je od tedaj razpeta med dvema državama. V tem obdobju je bilo bolj kot kdaj koli prej čutiti prebujenje italijanstva, ki je spremljalo pričakovanja in obete ob razpadu Jugoslavije (Bertok, 2005, 28). Vse več prebivalcev je izrazilo pripadnost italijanski skupnosti, vse bolj pogost pa

1 Tak je primer druge generacije portugalskih priseljencev v Franciji, ki govori *immigraise* (Gardner-Chloros, 2010). Podobno tudi v slovenski skupnosti v ZDA, kjer govorce tretje predvojne in druge povojne generacije mešanju slovenščine in angleščine pravijo »half pa pu« (Šabec, 1995).

2 Stefano Lusa (v Bertok, 2005) tako opiše lastno skupnost, saj le ta dva poklica omogočata rabo italijanskega jezika na delovnem mestu. Dejstvo je, da se italijanska narodna skupnost v svojem obstoju in delovanju opira ravno na šolstvo in medije. Slednji namreč opravljajo znotraj skupnosti štiri temeljne funkcije: obujajo in krepijo občutek pripadnosti, stremijo k ohranjanju kulturnih modelov skupnosti, zrcalijo mnenja in pričakovanja javnosti ter povezujejo posamezne lokalne enote v širšo istrskoitalijansko skupnost (Bertok, 2005, 183–185).

je tudi pojav regionalne pripadnosti – mnogi se namreč opredeljujejo za *Istrane*. Po prvotnem porastu števila pripadnikov skupnosti je ob prehodu v novo tisočletje predvsem v Sloveniji prišlo do ponovnega upada, ki ga lahko pripišemo gospodarsko-ekonomskim migracijam v Italijo (Bertok, 2005, 28).

Jezikovni repertoar skupnosti

V širšem istrskem kontekstu so prisotni govori šestih narečnih skupin, ki pripadajo bodisi slovanski bodisi romanski jezikovni skupini, ob teh pa še knjižna slovenščina, hrvaščina in italijanščina ter drugi jeziki, ki so se na območju začeli pogosteje pojavljati po italijanskem eksodusu (Filipi, 1999). Milani-Kruljac (1993) domačinom pripisuje jezikovno *večkompetentnost*, saj so mnogi izmed njih tradicionalno in spontano dvojezični, nekateri celo trojezični – pri tem gre za tekoče oziroma stvarno poznavanje več jezikov in ne za idealno dvojezičnost.

Rabo hrvaškega in slovenskega jezika med pripadniki italijanske narodne skupnosti Filipi in Milani-Kruljac (v: Bogliun Debeljuh, 1994, 115) razumeta kot sociolingvistično nezaznamovano, nenavadna pa je raba knjižne italijanščine – to v večini govornih položajev nadomešča istrobeneško narečje oziroma hrvaščina ali slovenščina:

»Knjižno italijanščino se govori samo še v šolah (pa še to samo z učenci, učiteljice med seboj govorijo v narečju) in v drugih organizacijah narodne skupnosti (radio, televizija, Voce, Circolo), kjer pa večina komunikacije poteka ravno tako v narečju. Zgodi se lahko, da se italijanski Istran po končanem izobraževanju s knjižno italijanščino srečuje le še prek italijanskih televizijskih programov. [...] Tako se INS ne identificira z italijanščino, temveč s svojim narečjem, ki tako postane neke vrste narodni jezik skupnosti, kar se izraža tudi v literarni produkciji.« (Filipi v: Bogliun Debeljuh, 1994, 115, prev. JUK)

O jezikovni situaciji med pripadniki italijanske narodne skupnosti na Obali Baloh (1994; 2003) ugotavlja, da lahko dvojezičnost italijanske narodne skupnosti pojmuje kot kolektivno, funkcijsko (bolj ali manj) popolno dvojezičnost. Jezikovni položaj, v katerem se pripadniki največkrat nahajajo, pa avtorica opiše kot položaj bilingvizma in diglosije.

Med strokovno literaturo izpred desetletja ali več (glej Filipi, Milani-Kruljac, Bogliun Debeljuh) in sodobnejšimi raziskavami (glej Baloh, Buić, Sedmak, Mikolič) ter

informacijami iz osebne arhiva posnetkov opazimo večja razhajanja: če je v 80. in 90. letih stroka slutila predvsem naglo siromašenje knjižne italijanščine, ki se odrezana od matične države ne more razvijati in posodabljaati vzporedno z italijanščino v Italiji, in se zavzemala za enakopravnost italijanskega jezika z dominantnim istrobeneškim narečjem, podatki sodobnejših raziskav kažejo nasprotno sliko. Med pripadniki jezikovne manjšine na Obali je zaradi izginjanja starejših generacij, etnično mešanih zakonov, spreminjanja narečja in jezikovnega prilagajanja večinskemu jeziku območja vse bolj čutiti strah pred izgubo istrobeneškega narečja, s katerim se skupnost identificira, s tem pa strah pred izgubo istrobeneške kulturne dediščine in asimilacijo.

Mešana identiteta in jezikovno mešanje med pripadniki INS – študija primera

Raziskava o odnosu do posameznih kodov repertoarja, ki spremlja jezikoslovno raziskavo o medjezikovnih vplivih v govoru pripadnikov italijanske narodne skupnosti, temelji na polstrukturiranem kvalitativnem intervjuju ter opazovanju in primerjavi izraženega z zgledi dejanske rabe. Intervju je vsebinsko razdeljen na tri dele, pri čemer se naslanjam na členitev jezikovne zavesti po Mikolič (2004, 53) – z vprašanji o samooceni ter vedenju in mnenjih o jeziku, jezikovnem repertoarju in rabi posameznih kodov preverjam *kognitivno komponento zavesti*, vprašanja o čustvenem in vrednostnem odnosu do jezika pa razkrivajo *emocionalno komponento*.³ Struktura intervjuja običajno služi le kot vodilo, saj stremim k temu, da bi pridobila posnetke čim bolj sproščenih pogovorov in iskrenih »jezikovnih avtobiografij« udeležencev. V raziskavo so bili najprej vključeni znanci, ki so nato k sodelovanju povabili svoje prijatelje, sorodnike ali sodelavce. V nadaljevanju bodo predstavljeni le tisti odgovori in pričanja, ki se navezujejo na obravnavano temo.

Štirje sogovorniki, katerih odgovore obravnavam v prispevku, izhajajo iz etnično mešanih družin, rojeni so med letoma 1981 in 1990, vsi so dokončali srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom, eden izmed njih nadaljuje študij italijanskega jezika. Pri dveh (Pi_MF, Pi_LF) bi lahko govorili o sočasni dvojezičnosti, saj omenjata vzporedno usvajanje slovenščine in istrobeneškega dialekta, druga dva pa sta v družinskem krogu najprej usvojila narečje (Cap_AD) oziroma italijanski jezik (Cap_VG) in šele nato slovenščino. Vsi štirje dvojezičnosti pripisujejo veliko vrednost, saj menijo, da jim prinaša mnoge (predvsem ekonomske) prednosti, z večjezičnostjo se ponašajo, eden izmed njih omenja celo občutek večvrednosti v primerjavi z enojezičnimi govorniki.

3 Samooceno obravnavam samo kot recepcijo lastne zmožnosti, ki nam zato razkriva le *kognitivno komponento zavesti*. Poudariti pa je treba, da je hkrati pokazatelj *aktivnostne komponente* jezikovne zavesti (Mikolič, 2004), saj lahko tudi s samooceno merimo jezikovno dejavnost. Po opravljeni jezikoslovni analizi zglede rabe bo samoocena morda predstavljala dodatno orodje za merjenje kvantitete in kvalitete kodnega preklapljanja.

Tabela 1: »Narodna pripadnost in sporazumevalna zmožnost«

Table 1: »Nationality and communicative competence«

		Pi_MF (1981)	Pi_LF (1982)	Cap_AD (1984)	Cap_VG (1990)
Narodnost		Italijan	Italijan	Istran	državljan sveta
Samoocena sporazumevalne zmožnosti	IT	omejeno besedišče zaradi občasne rabe	dobro razumevanje, pomanjkljivo izražanje zaradi občasne rabe	odlično	odlično
	IB	dobro	dobro (gre za »novodobno narečje«)	odlično	IB: /
	SL	dobro (pokrajinski pogovorni jezik)	dobro (pokrajinski pogovorni jezik)	dobro razumevanje, pomanjkljivo izražanje	pomanjkljivo

Sogovorniki zelo različno ocenjujejo lastno sporazumevalno zmožnost v treh temeljnih kodih repertoarja skupnosti (glej Tabelo 1). Tako imamo na eni strani informanta, pri katerih je poznavanje slovenskega in italijanskega pokrajinskega pogovornega jezika skorajda izenačeno s poznavanjem istrobeneškega narečja, njuna sporazumevalna zmožnost v (slovenskem ali italijanskem) knjižnem jeziku pa je omejena:

1.

Se ti me diria che (neraz.) parlar in talian de lingua dovesi sforzarne a star atento a quella roba là. (Pi_MF, 1981)

Če bi mi naročila, naj govorim zbornu italijansko, bi se moral prav prisiliti, da bi bil na to pozoren.

2.

Ma [problem] di comprensione sicuro no. Adesso per comunicar// Adesso per (neraz.) parlar in lingua gavesi qualche problema, probabile, no? Ma altrimenti no. [...] Šloven anche {} comprehension buona. Ma anche per lo sloven se la stesa storia, no? Adesso noi parlemo come che parlemo. Noi parlemo sloven qua nostro, no? Del:// de la PRIMORSKA. Šloven sloven se te me diši de parlar probabilmente non son capace, no? (Pi_LF, 1982)

Z razumevanjem nimam težav. Če bi hotel govoriti zbornu italijansko, bi verjetno imel kakšno težavo. Sicer pa ne. [...] Tudi v slovenščini je moje razumevanje dobro, a tudi za slovenščino velja enako. Govorimo kot govorimo. Govorimo to

našo primorsko slovenščino. Če bi mi rekla, naj govorim pravo slovenščino, verjetno ne bi znal.

Druga dva sogovornika izkazujeta veliko višjo jezikovno »samozavest« glede italijanskega jezika, na kar kaže naslednja izmenjava:

3.

Cap_AD: lo penso che noi due siamo due esempi abbastanza atipici, no per la parlata italiana. Nel senso// Modestia a parte, parliamo al di sopra della media, no?

Mislím, da sva midva dokaj netipična primera, kar se tiče italijanske govornice, saj govoriva bolje od povprečnega govorca.

Cap_VG: Questo e:: {} invece lo sloveno al di sotto (smeh)

Tako je, slovensko pa slabše.

Kar zadeva jezikovno rabo v javni sferi, se trije informanti brez zadržkov prilagajajo jeziku večine bodisi zato, ker »ne želijo povzročati zapletov« (Cap_VG), bodisi zato, ker ocenjujejo, da znajo »slovensko skoraj boljše kot italijansko« (Pi_MF, Pi_LF).

Pri vprašanju narodnosti se dva sogovornika enoznačno opredelita za Italijana, druga dva pa izpričujeta »mešanost« (glej Tabelo 1). Kljub temu je že v sledečih odgovorih mogoče zaznati nianse v dojemanju mešane (etnične) identitete. Prvi sogovornik, ki se sicer opredeli za Italijana, v nadaljevanju pogovora izpostavlja heterogenost širše regionalne (primorske) skupnosti, ki zajema vse etnije območja:

4.

Difícil dir che še// Uno še italiano o šloveno o še quel che// Ormai è quasi tuto uno. È inutile, siamo {} PRIMORCI, o come te vol ciamar e parliamo de tuto e de più. Bestiemo in serbocroato, parlo in italian, in sloven, quel che te vol. No še problemi. (Pi_MF, 1981)

Teško je reči, ali je nekdo Italijan ali Slovenec ali karkoli že. Zdaj je pač že vse eno. Ni kaj, smo Primorci, ali kakor želiš reči, in govorimo vse in še več. Preklinjamo v srbohrvaščini, govorim italijansko, slovensko, kar želiš. S tem ni težav.

Pri sogovorniku, ki se opredeli za Istrana, lahko govorimo o občutku regionalne pripadnosti, ki prevladuje nad »formalno«¹ pripadnostjo italijanski etniji. Identificiranje z *istrskim* je po Medici značilno za mlajše generacije pripadnikov italijanske skupnosti, ki »razvijajo lastno vizijo sveta in jim bolj kot italijanska ustreza 'istrijska' (istrska) konotacija, uporaba (najmanj) dveh jezikov, kultur ter povezava med različnimi nacijami«² (Medica, 2010, 501). Iz informantovega pričanja pa razberemo, da se kot Istran istoveti predvsem z italijansko komponento *istrijanstva* (Medica, 2010), kar se odraža tudi v razmerju do istrobeneškega narečja, temeljnega izraza njegove identitete:

5.

[Sono] italiano: ma con ogni anno che passa mi sento sempre meno legato all'identità nazionale. [...] Direi di sentirmi più istriano che non italiano. [...] effettivamente il dialetto è {} è l'espressione della mia vera cultura di appartenenza in quanto mi sento istriano soprattutto. (Cap_AD, 1984)

Sem Italijan ... a se z leti čutim vse manj povezanega z narodno identiteto. [...] Rekel bi, da se čutim prej Istrana kot Italijana. [...] dejstvo je, da je [istrobeneško] narečje izraz moje resnične pripadnosti, glede na to, da se imam predvsem za Istrana.

Pri četrtem, najmlajšem med sogovorniki, lahko izraženo *nadnarodno* pripadnost razumemo tudi kot namerno neopredeljenost, ki, tako kot istrijanstvo, omogoča prehajanje iz ene regionalne identitete v drugo brez vsakršnih moralnih konotacij (Fulvio Šuran, 2001):

6.

Mi sento cittadino del mondo. [...] Se c'è una partita di calcio ad esempio Italia-Slovenia// È una bella domanda per chi tifo. Dipende probabilmente dai calciatori. Se c'è qualche testa

di cazzo in quella di Italia o: non so, dipende// (Cap_VG, 1990)

Sem državljan sveta. [...] Če bi gledal nogometno tekmo med Italijo in Slovenijo, ne vem, za koga bi navijal. Verjetno je še najbolj odvisno od nogometišev. Če je med Italijani kakšen kreten ali ne vem, odvisno.

Odnos do kodnega preklapljanja

Odnos do jezika je ena temeljnih sestavin jezikovne zavesti in jezikovne identitete govorcev ter pomemben dejavnik pri razumevanju govornega obnašanja posameznikov (Berruto, 2003). Gre za množico vseh stališč, ki jih posameznik privzema glede določenega predmeta (Berruto, prav tam) in ki se pri govornic oblikujejo v občutek odprtosti/zaprтости oziroma sprejemanja/zavračanja predmeta samega (Dal Negro, 2007). Najtežavnejši vidik raziskovanja odnosa do jezika je ravno neoprijemljivost predmeta raziskave. Odnosa namreč ni mogoče opazovati neposredno, temveč lahko o njem le sklepamo na podlagi izraženih stališč in (jezikovnega) obnašanja posameznika ali skupnosti (Dal Negro, 2007; Berruto, 2003).

Ko sogovorniki govorijo o kodnem preklapljanju, imajo v mislih predvsem mešanje kodov (t. i. *code-mixing*) oziroma kodno preklapljanje na povedni ravni, pri katerem gre za jezikovno preklapljanje znotraj ene same povedi ali stavka (navadno na ravni besede ali besedne zveze). Mešanje kodov ločujejo od preklapljanja na nadpovedni ravni, ki je, kakor lahko razberemo iz odgovorov in posnetka pogovora dveh informantov (AD in VG), manj zaznamovano in zato bolj sprejemljivo. Njihova mnenja in stališča o kodnem preklapljanju so združena pod petimi krovnimi vprašanji – kdaj in zakaj do tega pojava prihaja, ali gre pri tem za zavestno odločitev, komu pripisujejo tako jezikovno vedenje ter kakšen je njegov učinek v dani komunikacijski situaciji in na splošno.

KP – kdaj in zakaj?

Kljub temu da sogovorniki ne delijo mnenja o kodnem preklapljanju in različno ocenjujejo njegovo pogostnost v lastnem govoru, imajo podoben pogled na to, kdaj do kodnega preklapljanja sploh prihaja in kakšno funkcijo to opravlja. Po besedah informantov gre v večini primerov za zapolnjevanje leksikalnih vrzeli:

7.

[...] se qualcosa non mi viene sul momento, o se digo "va in mona, PIZDO MATERNO", te capisci, ghe casca vicino. (Pi_MF, 1981)

[...] Če se česa ne spomnim takoj ali če rečem "va in mona, PIZDO MATERNO", je to podobno.

8.

Quelli che in italiano non esiste il termine preciso, quello è. (Cap_VG, 1990)
[Uporabljam]tiste [slovenske izraze], ki nimajo točne italijanske ustreznice;

Oziroma za preklapljanje zaradi konotativnega potenciala enega od kodov:

9.

[...] se è una roba che rendi BOLJ// mejo in una lingua {} la butiamo in quella lingua là, no še che uno sta atento al (neraz.) [...]

[...] če je izraz bolj učinkovit v enem jeziku, uporabiš tisti jezik, ne da bi pazil [...]

10.

In ogni lingua še parole// ga il senso diverso. Le parole ga un senso diverso, no? E te buti fora quella che esprime meio, no? Anche quella che ti vien prima in mente. Se ti vien in inglese te la buti in inglese, se ti viene in sloven te la buti in š// Non te ga de pensar tanto. [...] Anche se te diši do volte la stesa roba no vegnerà ugual fora perché te miscierà le parole diferente. (Pi_LF, 1982)

V vsakem jeziku imajo besede drugačen pomen. In uporabiš tisto, ki nekaj najbolj izraža. Ali tisto, ki se je najprej spomniš. Če se spomniš angleške, rečeš angleško, če se spomniš slovenske, rečeš slovensko. Ni treba toliko razmišljati. Tudi če dvakrat poveš eno stvar, ne bo nikoli enaka, saj drugače mešaš besede.

11.

Perché certi termini magari rendono più in italiano, certi termini rendono più in sloveno. Quindi se parlo con una persona che capisce entrambe {} prendo un po' da{} ognuna delle due lingue. [...] Ma questo solo per qualche parola, qualche parola singola. In genere non faccio// Tendo a non voler mescolare le due lingue di proposito. Tranne appunto in questi casi in cui c'è un termine che rende proprio l'idea. (Cap_AD, 1984)

Ker so nekateri izrazi bolj učinkoviti v italijanščini, drugi v slovenščini. Če govorim z osebo, ki razume oba [jezika], vzamem iz vsakega jezika malo. To se dogaja samo s posameznimi besedami. Na splošno ne želim namerno mešati jezikov. Le v takih primerih, ko določen izraz bolje izraža, kar mislim.

Hkrati pa isti sogovornik vidi globlji vzrok za jezikovno mešanje v vse nižji splošni sporazumevalni zmožnosti v italijanskem jeziku, do katere prihaja zaradi vse bolj omejene prisotnosti italijanskih medijev v tem prostoru:

12.

E uno dei motivi principali secondo me di questo è {} il fatto che la mia generazione guardava molta, molta tv in italiano. Ad esempio i:// Si guardava i cartoni animati delle reti italiane perché gli altri non erano neanche minimamente paragonabili, no? Con l'avvento di Cartoon Network si è andata un po' perdere quindi// Magari la gente parla un po' meglio l'inglese ma molto, molto meno l'italiano perché, appunto, non hanno più modo di sentirlo. [...] Secondo me la qualità dell'italiano è peggiorata:: {} sia nelle scuole slovene che in quelle italiane [...] chi viene fuori dalla scuola slovena {} l'italiano non lo parla e chi viene dalla scuola italiana lo parla male. (Cap_AD, 1984)

Eden glavnih vzrokov za to [za kodno preklapljanje] je ta, da je moja generacija gledala italijanske televizijske programe, risanke italijanskih televizijskih mrež, ker ostale niso bile primerljive. S prihodom Cartoon Networka se je to izgubilo. Mogoče zdaj ljudje govorijo malo boljše angleško, a veliko veliko slabše italijansko, saj nimajo več možnosti, da bi jo slišali. [...] Po moje je kvaliteta italijanščine padla tako v slovenskih kot v italijanskih šolah. Kdor konča slovensko šolo, italijanščine ne govori, kdor konča italijansko šolo, pa italijansko govori slabo.

Je KP namerno?

Informanta, ki izražata večjo naklonjenost kodnemu preklapljanju, se te diskurzivne strategije (Gumperz, 1982) večinoma niti ne zavedata, je ponotranjena in zato »naravna«:

13.

Ormai še tanto {} subconscio {} che:// Še cusì. [...]Se ti me diria che (neraz.) parlar in talian de lingua dovesi sforzarme a star atento a quella roba là. Invece noi siamo abituati ormai a parlare cusì. (Pi_MF, 1981)

Zdaj je to že povsem podzavestno. [...] Če bi mi naročila, naj govorim zborna italijansko, bi se moral prav prisiliti, da bi bil na to pozoren. Sicer smo zdaj že navajeni govoriti tako.

14.

Praticamente nianche solo non ti si rendi conto quando che cambi lingua, no? [...] Še tuta una lingua sua proprio. (Pi_LF, 1982)

Pravzaprav se niti sam ne zavedaš, kdaj zamenjaš jezik. [...] Gre za čisto samosvoj jezik.

Pri drugih dveh je preklapljanje nezavedno le, ko gre za mašila. Poplack (1980) pogosto pojavljanje ali prevladovanje tega tipa preklapljanja (*tag-switches*, tj. preklap krajših segmentov, kot so na primer vrinjeni stavki, členki in mašila) povezuje z nižjo oziroma neizenačeno sporazumevalno zmožnostjo v enem od dveh jezikov.

15.

(neraz.) tra noi [il mistilinguismo] non esiste, no. Sì, ogni tanto qualche VALDA, qualche cosa del genere anche sì. (Cap_VG, 1990)

[...] med nama jezikovnega mešanja ni. Ja, vsake toliko[uporabiva] kakšen VALDA ali kaj takega.

16.

I termini sloveni che utilizziamo noi più di tutto magari sono intercalari, no? Tipo ITAK, cose così. STOPPOSTO*, ovviamente:// (Cap_AD, 1984)
* *italijanska izgovorjava dvojnega samoglasnika*

Najpogostejši slovenski izrazi, ki jih uporabljava, so mašila. Na primer itak in take reči. STOPOSTO tudi, seveda.

17.

Quando parlo in sloveno {} utilizzo molti intercalari: italiani {} come praticamente// (Cap_AD, 1984)

Ko govorim slovensko, uporabljam veliko italijanskih mašil, kot je »praticamente« [dobesedno: ‚v praksi, praktično‘]

Sicer pa preklope utemeljeta in upravičujeta kot zavestno odločitev zaradi lažjega, jasnejšega izražanja v slovenščini. V lastnem govoru torej preklapljanje »dopuščata« le, ko gre za rabo elementov drugih jezikov v pretežno slovenskem diskurzu:

18.

Con gli intercalari no [non è intenzionale], con altre parole: sì perché magari utilizzo a seconda della parola che rende di più. (Cap_AD, 1984)

Ko gre za mašila, ne [ni namerno], ko gre za druge besede, je [preklapljanje] namerno, saj uporabim tisto besedo, ki je bolj učinkovita.

19.

[È intenzionale] per farmi capire o comunque per {} dare il senso che voglio// quel senso che voglio. Perché siccome non so il termine in sloveno lo dico in italiano {} o inglese. (Cap_VG, 1990)

[Je namerno] da me bolje razumejo ali pa da podam prav tisti pomen, ki ga imam v mislih. Če ne poznam slovenskega izraza, uporabim italijanskega ali angleškega.

Kdo preklaplja?

Kakšen je posameznikov odnos do jezika, nam lahko zelo jasno razkrijejo izraženi stereotipi in pripisovanje določenih lastnosti oziroma vzorcev govornega obnašanja določeni skupini ljudi. Ko govori o kodnem preklapljanju, prvi sogovornik ta tip govornega obnašanja pripisuje vsem prebivalcem območja, ne glede na izvor in narodno pripadnost:

20.

Ma io penso che sia una roba tipica qua, perché se influenze de più lingue, de più gente. Sai che qua se territorio de confin. Te sa sola, se Italia che se vicin, siamo cresciuti con i cartoni animati italiani, a casa, {} bon lascia noi, diŕemo, ma chi che vivi qua, che se de qua, ga lo ŕloven e {} DOMAČE questo de qua che se un fritomisto de novo. (Pi_MF, 1981)

Mislim, da je to značilnost območja, saj so tu vplivi različnih jezikov, različnih ljudi. Veš, da je to obmejno območje. Veš, da je Italija blizu, da smo odrasli z italijanskimi risankami, in vsi, ki živijo tu, ki so domačini, doma govorijo slovensko in po domače, ki je ravno tako mešanica vsega.

21.

Nessun logo no se più solo uno. Qua da noi no. [...] Anche quei muli che se, diŕemo, de famiglia ŕlovena, che ga visut qua e comunque i conosce l'italian. Almeno, non dirò come facciamo mi e lui, ma almeno cusì per parlar. I ga la television, i va, non so, a Trieste a comprar quel che ghe servi. È automatico anche per lori, sa che dopo te misci queste robe, è logico. (Pi_MF, 1981)

Nikjer ni več en sam ljezik]. Pri nas ne. [...] Tudi tisti mlajši, ki so iz slovenskih družin, ki so živeli

tu in vsekakor znajo italijansko. Morda ne tako kot jaz in on, ampak vsaj pogovorno. Imajo [italijansko] televizijo, hodijo v Trst po nakupih. Tudi zanje je samoumevno, da potem te reči mešajo, to je logično.

Drugi informant preklapljanje med istrobeneškim narečjem in slovenščino čuti predvsem kot posebno jezikovno varianto, ki jo delita z bratom:

22.

È anche forza di abitudine, no? [...] Adesso non so. Con altra gente non so tanto come funziona perché mi più che altro parlo diverso solo con lui, no? [...] Che te son tanto tempo con una stesa persona sempre a contato, no {} anche te fasi una parlantina che se proprio tipica, no? Così che {} non te puoi nianche paragonar tanto, no, con cos'che te parlerà con qualchedun altro se tuto un'altra roba con quel che parlerò con mi fradel. (Pi_LF, 1982)

Je tudi stvar navade. [...] Ne vem, kako je s tem pri drugih, kajti jaz govorim drugače samo z njim [z bratom]. [...] Ko si dalj časa v stiku z eno osebo, si ustvarita čisto svoj jezik. Zato pravzaprav ne moreš primerjati tega, kako govorim z bratom, s tem, kako bom govoril s kom drugim, to je čisto druga stvar.

Druga dva pa »nenadzorovano« preklapljanje pripisujeta predvsem govorcem slovenske narodnosti oz. tistim, ki obiskujejo šole s slovenskih učnim jezikom, saj po njuno izkazujejo vse slabše znanje italijanščine. Cap_AD navede tudi zgled neprimerne formulacije »vado a farmi KUPIT un SENDVIČ« – dobesedno: *grem si naredit kupit (en) sendvič; grem si kupit sendvič.*⁴

23.

Se esci da scuola senti gente che parla: un italiano che [...] Non so:// Andiamo a farci// Vado a farmi KUPIT un SENDVIČ. [...] Più che altro vedo mescolare gente:// La gente che viene fuori dalle scuole italiane. Perché oramai, come dicevo prima {} oramai la gente che viene fuori dalla// Gli studenti che escono dalle scuole italiane// Intendo scuole superiori. L'italiano non lo parlano più quasi niente a differenza di quelli che escono dalle scuole italiane che lo parlano, ma sempre peggio. (Cap_AD, 1984)

Ko greš iz šole sliši ljudi, ki govorijo 'spakedranščino' [...] Ne vem, na primer: "Vado a farmi KUPIT

un SENDVIČ." Večinoma mešajo ljudje, ki prihajajo iz italijanskih šol [mišljeno je slovenskih šol, glej tudi zgled št. 12 (op. a.)]. Sedaj je pač tako, kot sem rekel prej, da dijaki, ki prihajajo iz italijanskih srednjih šol, skorajda ne govorijo italijansko, tisti, ki prihajajo iz italijanskih šol, pa govorijo vse slabše.

24.

Tendenzialmente, non so, quelli sloveni. Le persone che arrivano dal ginnasio sloveno [...] È una bella domanda perché sinceramente non sento più di tanto io ste cose perché per mia fortuna non vado in giro con gente del genere (smeh) (Cap_VG, 1990)

Večinoma Slovenci. Dijaki slovenskih srednjih šol [...] To je težko vprašanje, saj iskreno povedano, jaz takih reči ne slišim pogosto, ker se na srečo ne družim s takimi ljudmi.

Učinek in pasti KP

Prva dva sogovornika dojemata kodno preklapljanje kot nekaj povsem nevtralnega, nezaznamovanega, nemotečega, ki (vsaj med pripadniki manjšine) ne omejuje razumevanja:

25.

Quei che se dela minoranza italiana i ne capirà. Quei ne sta drio. No se un problema. (Pi_MF, 1981)

Pripadniki italijanske manjšine bodo razumeli. Oni bodo sledili brez težav.

Obenem LF poudarja, da je preklapljanje verjetno najbolj moteče za tiste, ki izrečenega ne razumejo:

26.

Ma che ghe da fastidio forsi nianche no ma še sempre qualcuno che comenta 'non capiso: o non so: 'še bruto de sentir'o robe compagne, no perché {} comunque se bruto perché non capisci cos'che te parli, no? Mi go za gavudo commenti tipo 'še bruto de sentir'. Ma capiso che non ti piaši sentir perché non te sa cos' che digo [...] (Pi_LF, 1982)

Verjetno jim ni zoprno, se pa vedno najde kdo, ki pripomni, da ne razume, da je grdo slišati ali

⁴ Sorodne zglede rabe v večjezični istrski skupnosti obravnava že Filipi (1995), ki tak tip preklopa uvršča med »otroške psevdoidizosojenke«, za katere je značilna poljubna raba besedišča in morfosintaktičnih struktur.

kaj podobnega. Grdo se jim zdi, ker ne razumejo. Tudi meni so že rekli, da je grdo slišati. Razumem, da ti je grdo, če ne razumeš, kaj ti govorim.

Pri drugih dveh informantih ponovno dobimo potrditev, da je to moteča, skorajda neposlušljiva govorna praksa, ki jo pripisujeta ljudem z nižjo kompetenco:

27.

C'è un livello entro il quale si tollera {} e c'è un livello dopo il quale secondo me diventa proprio brutto da ascoltare. [...] Più che brutto {} irritante, irritante. Mi da fastidio il fatto// Perché mi da l'idea di// Come se la gente non volesse sforzarsi per parlare correttamente. {} Pur facendolo io stesso ogni tanto. (Cap_AD, 1984)

Do določene mere je dopustno, ko se to preseže, pa je prav grdo poslušati. Ne grdo, prav zoprno. Moti me, ker dobim občutek, da se ljudje ne želijo potruditi, da bi govorili pravilno. Čeprav tudi sam to kdaj počnem.

28.

Mi chiedo {} come cavolo è possibile che la lingua si sia evoluta in questo modo. Cioè, è un'evoluzione sbagliata. [...] Si sta evolvendo in una direzione sbagliata a mio parere. È quello il fatto. (Cap_VG, 1990)

Sprašujem se, kako je mogoče, da se je jezik razvil v to smer. To je napačna evolucija. [...] Po moje se jezik razvija v napačno smer.

Glede učinka kodnega preklapljanja na jezikovni repertoar skupnosti so si vsi štirje sogovorniki enotni – mešanje nedvomno ogroža obstoj tako istrobeneškega narečja kot tudi (knjižne) italijanščine. Vprašamo pa se lahko, ali ne gre pri tem za neke vrste privzgojen strah pred izgubo istrobeneške in italijanske kulturne dediščine, ki si ga pripadniki skupnosti podajajo iz generacije v generacijo. Relativno razširjeno je namreč prepričanje, da so nosilci italijanstva predvsem starši oziroma stari starši (glej tudi Buić, 2012), in mnogi se sprašujejo, kaj bo v slovenski Istri ostalo italijanskega, ko predstavnikov starejše generacije ne bo več.⁵ Kljub temu prva dva sogovornika ostajata pozitivna – pogostejšo rabo kodnega preklapljanja razumeta kot naravni proces in kot nadaljevanje oziroma razvoj neke tradicije:

29.

Sì: a rischio meti perché adesso se ti te vadi guardar chi ogi ancora parla quel vero dialeto, io non so se te lo trovi. [...] Però še// comunque se parte del dialeto, no? Še:, dišemo, un'evoluzion del dialeto. Še dialeto dei giorni nostri. Come ti era zento ani fa quel così še ogi questo. (Pi_LF, 1982)

Ja, ogroža, ker ne vem, če bi sploh še našla koga, ki govori tisto pravo narečje. Ampak [mešanje] je vsekakor del narečja. Je evolucija narečja, je narečje našega časa. Kot je bilo pred sto leti tisto, je danes to.

Nasprotno pa sta mlajša informanta veliko bolj črnogleda. Mešanje jezikov, kultur in ne nazadnje identitet je neizbežen proces, ki počasi izkoreninja italijansko kulturo na Obali:

30.

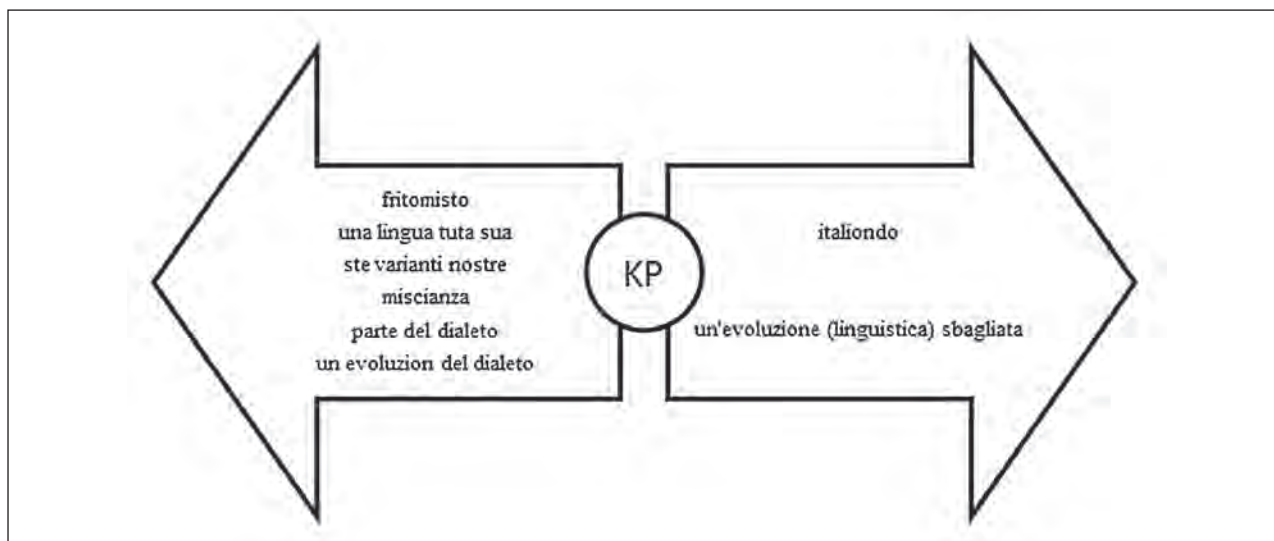
Più che mettere a rischio è proprio un processo inevitabile. Perché la lingua è {} riflessione della cultura e quindi evolve:// La lingua è lo specchio della gente che vive in un determinato posto quindi// La minoranza italiana, è un dato di fatto, che qui pian pianino sta scomparendo. C'è meno identità: {} italiana e quindi è inevitabile che ci sarà meno voglia o meno// Più che voglia proprio {} ci sarà meno correttezza grammaticale nel parlare perché un italiano che frequenta molti sloveni avrà la tendenza a utilizzare sempre più termini sloveni. (Cap_AD, 1984)

Ne gre toliko za ogrožanje kot za neizbežen proces, saj je jezik odsev kulture in se z njo razvija. [...] Dejstvo je, da italijanska skupnost tu počasi izginja. Manj je italijanske identitete in je torej neizbežno, da bo tudi vse manj slovnične pravilnosti v govoru, saj se bo Italijan, ki se veliko družijo s Slovenci, nagibal k pogostejši rabi slovenskih izrazov.

31.

Sì, entrambe le lingue [IT e SL] alla fin fine. Cioè {} Diciamo che è un rischio in qualunque caso. Comunque parlare due lingue non è una cosa semplice, non è per tutti alla fin fine. (Cap_VG, 1990)

5 Tako je ob neki drugi priložnosti povedala tudi sogovornica (pripadnica italijanske skupnosti, roj. 1961): »scompaiono i vecchi scompare il dialetto (ko odidejo starejši, bo izginilo narečje)«, »è: biologico che [la mamma] se ne andrà prima o dopo e quando penso a questo {} penso sempre cosa rimarrà a casa mia di italiano, di radici (naravno je, da [mame] prej ali slej ne bo več, in ko pomislim na to, vsakič pomislim, kaj bo doma ostalo italijanskega)«, in še :»[la mamma] ha saputo darmi tutto quello che concerne la cultura italiana {} io non ho saputo fare questo ([mama] mi je znala predati vse, kar se tiče italijanske kulture, jaz tega nisem znala)«. (Posneto v Piranu 2013, osebni arhiv.)

Slika 1: »Oznake kodnega preklapljanja«⁶

Ja, navsezadnje ogroža oba jezika [IT in SL]. V vsakem primeru je tvegano. Vsekakor pa ni enostavno govoriti dva jezika, ni za vsakogar.

Ne nazadnje o njihovem odnosu do kodnega preklapljanja veliko povedo tudi izrazi, s katerimi ga sogovorniki označujejo. Pri PF in LF so te oznake bodisi nevtralne bodisi hudomušne, pri AD in VG pa občutno odklonilne (glej Sliko 1).

ZAKLJUČEK

Obravnavani odgovori, ki zrcalijo stališča štirih sogovornikov, razkrivajo izrazito razhajanje med (narodno, etnično) identiteto, ki jo izpričujejo, in identiteto, ki se konstruira in se nam razkriva skozi njihov diskurz, metajezikovne komentarje in dejansko jezikovno rabo. Če povzamem, imamo na eni strani sogovornika (MF in LF), ki se enoznačno opredelita za Italijana, na osnovi njihovih pričanj pa jima lahko pripišemo izrazito mešano identiteto: ocenjujeta, da je njuno znanje italijanščine in slovenščine primerljivo, glede na samooceno jima lahko pripišemo nižjo stopnjo sporazumevalne zmožnosti v italijanskem jeziku, obenem izkazujeta tudi nižjo stopnjo lojalnosti jeziku manjšinske skupnosti, saj se brez zadržkov prilagajata jeziku večinskega naroda, in menita, da do kodnega preklapljanja prihaja v vseh govornih položajih, tako v javni kot tudi v zasebni sferi. Rekli bi lahko, da v primeru kodnega preklapljanja, ki je pri njiju povsem ponotranjeno, ne razločujeta med »našim« in »njihovim«, temveč je zanju kodno preklapljanje samo po sebi, v vseh oblikah, »naš« jezik, bodisi na širši, skupnostni ravni (MF) bodisi v družinskem krogu

(LF), in gre pri tem za nezaznamovano jezikovno izbiro (Myers-Scotton, 1993).

Obravnava odgovorov drugih dveh sogovornikov (AD in VG), ki se glede narodnosti ne opredelita enoznačno, pa nam kaže diametralno nasprotno sliko. Glede na samooceno jima lahko pripišemo višjo stopnjo sporazumevalne zmožnosti v italijanskem jeziku in vsaj na načelni ravni tudi višjo stopnjo lojalnosti jeziku manjšinske skupnosti, čeprav dopuščata oziroma sta »sprijaznjena« z alternacijo kodov (torej z rabo pretežno slovenskega jezika v javni sferi). Do jezikovnega mešanja (tj. kodnega preklapljanja na povedni ravni) pa imata izrazito odklonilen odnos – KP je pri obeh stigmatizirano, značilno za manj kompetentne govorce, običajno slovenske narodnosti. Glede na izraženo bi lahko domnevali, da sogovornika prvine italijanske, istrske (istrobeneške) in slovenske kulture pri sebi strogo ločujeta, saj vsaki ustreza določen položaj in določeno okolje, in da se njuna mešanost ne odraža v jezikovnem mešanju.

Zanimivo je, da se lahko odnos do mešanja jezikov in kultur tako izrazito razlikuje pri informantih, ki so si blizu po starosti in ki izhajajo iz podobnega etnično mešanega družinskega okolja. A navsezadnje obravnava odgovorov, pridobljenih z intervjujem, še ne omogoča celostnega vpogleda in ne prinaša jasnega odgovora glede odnosa do kulturnega in jezikovnega mešanja med pripadniki INS, zato na tej stopnji raziskave še ne moremo oblikovati dokončne interpretacije. Poleg majhnega vzorca informantov raziskavo omejuje tudi t. i. paradoks opazovalca (Labov, 1972) – upoštevati moramo namreč, da lahko prisotnost raziskovalca bistveno vpliva tako na govorne vzorce kot na formulacijo mnenj informantov. Pri neposrednih metodah pridobivanja in-

⁶ 'mešano cvrtje, samosvoj jezik, te naše variante, mešanica, del narečja, evolucija narečja': 'spakedranščina, napačen razvoj jezika'

formacij o odnosu do jezika lahko zaradi jezikovnega in nejezikovnega obnašanja izpraševalca ter drugih zunajjezikovnih dejavnikov, ki vplivajo tudi na to, kako se želijo informanti predstaviti, hitro pride do izkrivljanja resničnega stanja (Dal Negro, 2007). Vprašanja o identifikacijski funkciji kodnega preklapljanja v obravnavani

jezikovni skupnosti torej za zdaj ostajajo odprta, vendar lahko natančnejše odgovore pričakujemo po opravljeni jezikoslovni analizi zgledov kodnega preklapljanja in drugih medjezikovnih vplivov v avtentičnih vzorcih govora pripadnikov italijanske narodne skupnosti v različnih govornih položajih.

PERCEPTIONS OF MIXED IDENTITIES AND CODESWITCHING WITHIN THE ITALIAN NATIONAL MINORITY IN SLOVENIA

Jerneja UMER KLJUN

University of Primorska, Science and Research Centre, SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1, Slovenia
e-mail: jerneja.umerkljun@zrs.upr.si

SUMMARY

There is an undeniable link between language and identity that can be easily observed in a multicultural and multilingual environment where the various codes of the repertoire and their cultural and symbolic associations are key to the process of identity construction. While early research on codeswitching (CS) and identity in a bilingual setting focused on the basic we/they and marked/unmarked code distinction, recent studies regard CS as a separate language style which may assume an identifying function within the linguistic community. One of the goals of the on-going research of the Italian-Slovene language contact among the members of the Italian national minority in Slovenia is to discover if CS is in itself an expression of a hybrid identity of the speakers.

The article presents a case study of perception of mixed identities and attitude towards codeswitching among the research participants. The analysis of in-depth interviews with four young Istrian Italians of ethnically mixed background reflects their views on multilingualism, codeswitching and (mixed) identity, revealing a substantial divergence between the (national, ethnic) identity they proclaim and the identity that is constructed and revealed through their discourse, metalinguistic comments and language use.

Key words: mixed identity, multilingualism, codeswitching, language attitudes

O PREPISU

Pri prepisu istrobeneškega narečja se naslanjam na načela, predstavljena v priročniku *Grafia Veneta Unitaria* (Cortelazzo et al., 1995).

() = zapis zunajjezikovnih okoliščin; {} = premor; // = prekinitvev skladijske enote; : = podaljšano trajanje glasu; [besedilo] = op. a.; [...] = izpuščeno besedilo

LITERATURA

Auer, P. (2005) A postscript: code-switching and social identity. *Conversational Code-Switching, Journal of Pragmatics*, 37, 3. Amsterdam, North-Holland, 403–410.

Baloh, B. (1994) Položaj slovenščine pri italijanski narodnostni skupnosti v Slovenski Istri. *Jezik in slovstvo*, 41, 3. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije, 129–148.

Baloh, B. (2003) Vzorci govornega vedenja pri pripadnikih italijanske narodne skupnosti v Slovenski Istri. Neobjavljeno magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta UL.

Berruto, G. (2003) *Fondamenti di sociolinguistica*. Bari, Gius. Laterza & Figli ed.

Bertok, M. (2005) Memoria e identità nei giornali istriani in lingua italiana. Piran, Edizioni «Il Trillo».

Bogliun Debeljuh, L. (1994) L'identità etnica. Gli italiani dell'area isto-quarnerina. Trst, Rovinj, Unione italiana – Fiume, Università Popolare di Trieste.

Buić, M. (2011) Jezikovni stik med slovenščino in italijanščino v luči jezikovnih ideologij in praks dveh generacij v Izoli. V: Kranjc, S. (ur.) *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete. Dostopno na: <http://www.centerslo.net/files/file/simpozij/simp30/Zbornik/Buic.pdf> (28. 11. 2014).

Buić, M. (2012) Proučevanje jezika v urbanem okolju Izole: Večjezične govorne prakse z vidika jezikovnih ideologij govorcev. V: Repič, J., Hudales, J. (ur.) *Antropološki vidiki načinov življenja v mestih*. Ljubljana, ZZFF, 255–275.

Cortelazzo, M. (1995) *Grafia Veneta Unitaria*. Benetke, Editrice La Galiverna. Dostopno na: <http://win.elgalepin.org/gvu/index.html> (28. 11. 2014).

Dal Negro, S., Guerini, F. (2007) *Contatto. Dinamiche ed esiti del plurilinguismo*. Rim, Aracne ed.

Filipi, G. (1995) Psevdoizposojenke (na istrskih primeirih). *Annales, Series Historia et Sociologia*, letnik 6, leto 1995. Koper, Univerzitetna založba Annales, 139–142.

Filipi, G. (1999) Diahrono in sinhrono prepletanje govorov v slovenski Istri na primerih ornitonimijskega

gradiva. V: Zorko, Z., Koletnik, M. (ur.) *Logarjev zbornik: referati s 1. mednarodnega dialektološkega simpozija v Mariboru*. Maribor, Slavistično društvo, 287–297.

Gardner-Chloros, P. (2010) *Contact and Code-Switching*. V: Hickey, R. (ur.) *The Handbook of Language Contact*. Malden, Oxford, Wiley-Blackwell, 188–207.

Gumperz, John J. (1982) *Discourse strategies*. Cambridge, Cambridge University Press.

Hall, S. (1996) *Who needs identity?* V: S. Hall, S., Du Gay, P. (ur.) *Questions of cultural identity*, London, Thousand Oaks, CA.: Sage.

Labov, W. (1972) *Sociolinguistic Patterns*. Oxford, Blackwell.

Luckmann, T., Caserman, M. (prev.) (1991) Jezik in osebna identiteta. *Teorija in praksa*, 28, 7, 796–803.

Medica, K. (2010) Multikulturalnost vs. monokulturalnost – primer Istre. *Teorija in praksa*, letnik 47, 2–3/2010, Ljubljana, Fakulteta za družbene vede UL, 495–508.

Milani-Kruljac, N. (1993) Istrski življenjski prostor in komunikacija. *Annales, Series Historia et Sociologia*, letnik 3. Koper, Univerzitetna založba Annales, 269–274

Milani-Kruljac, N., ur. (2003) *L'italiano fra i giovani dell'Istro-quarnerino. Parte prima*. Pula, Reka, Pietas Iulia – EDIT.

Mikolič, V. (2004) Jezik v zrcalu kultur, jezikovna sporazumevalna zmožnost in (med)etnična ozaveščenost v Slovenski Istri. Koper, Založba Annales.

Myers-Scotton, C. (1993) *Social motivations for codeswitching: evidence from Africa*. Oxford, Clarendon.

Pérez Casas, M. (2008) *Codeswitching and Identity among Island Puerto Rican Bilinguals*. Neobjavljena doktorska disertacija. Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences, Georgetown University, Washington. Dostopno na: <https://repository.library.georgetown.edu/handle/10822/553245> (28. 11. 2014).

Poplack, S. (1980) Sometimes I'll start a sentence in Spanish y termino en español: toward a typology of code-switching. *Linguistics* 18, 7/8, 581–618.

Sedmak, M. (2011) Kultura mešanosti. Družbeno in politično prepoznavanje socialne kategorije mešanih ljudi. *Annales, Series Historia et Sociologia*, 21, 2. Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko : Znanstveno raziskovalno središče Republike Slovenije, 261–274.

Šabec, N. (1995) *Half pa pu. The Language of Slovene Americans*. Ljubljana, ŠKUC.

Tabouret-Keller, A. (1997) *Language and Identity*. V: Coulmas, F. (ur.) *The Handbook of Sociolinguistics*. Cambridge, Blackwell Publishers, 313–326.